

רבנן! (8)

אלא בהכרח, רבי יהודה שהכשיר מחשבת הינוח **אליבא דרבי אליעזר** אמר את דבריו.

ועל זה אמר **רבי אלעזר**: אף **בזו**, במחשבת הינוח, **רבי אליעזר פוסל וחכמים מבשירין**.

והרי יש לתמוה, שאם כן דברי **רבי אלעזר היינו** דברי **רבי יהודה**, ושניהם אמרו דבר אחד, שרבי אליעזר פוסל במחשבת הינוח, ומה הוסיף רבי אלעזר על דברי רבי יהודה!?

והשתא מוכיחין: **אלא לאו**, עונש **כרת** הוא **דאיבא בינייהו**, שרבי יהודה ורבי אלעזר נחלקו בשיטת רבי אליעזר. **דתנא קמא**, דהיינו רבי יהודה, **סבר** חושב **להניח** — **פסולא בעלמא** הוא, ואין בו **כרת**, אבל **בהנך** באותם דברים שהזכירה הברייתא בתחילה שרבי אליעזר פוסל, שפסולם הוא משום שמחשב מאכילת אדם למזבח או מאכילת מזבח לאדם, **כרת נמי מיחייב**. **ואתא רבי אלעזר למומר** שרבי אליעזר סובר כי **אידי** בין מחשבת הינוח **ואידי** ובין מחשבה מאכילת אדם למזבח או להיפך, הרי הם רק **פסול מדרבנן ואין בו כרת!**

רוחה הגמרא את הראיה: **לא** תוכיח מכאן שזה מחלוקת תנאים בדעת רבי אליעזר. משום שאפשר לומר **דכולי עלמא**, בין רבי יהודה ובין רבי אלעזר סוברים, כי **כרת** אליבא דרבי אליעזר **ליבא!** וגם לפי רבי יהודה אין טעמו של רבי אליעזר שזה פיגול מדאורייתא.

והבא בברייתא — ג' מחלוקת **בדבר**:

א. **תנא קמא סבר** — **בהנך** שמחשבים מאדם למזבח וממזבח לאדם **פליגי** חכמים ורבי אליעזר, שחכמים מכשירים. ורבי אליעזר סובר פסול, משום גזירה, שלא יבואו להכשיר מחשבת אכילה כדרכה, אבל מחשבה **להניח**, שאינה מחשבת אכילה כלל, לא גזרו עליה, ולדברי **הכל** — **כשר!**(9)

ב. ורבי יהודה **סבר** רק **בהנך** באותם שחשב י-ח-א עליהם שלא כדרכם, דהיינו מאכילת מזבח לאדם או להיפך **פליגי** רבנן על רבי אליעזר — ומכשירים. אבל מחשבת **להניח** שהיא מחשבה בדבר שדרכו בכך, **דברי הכל פסול** מדרבנן. **מאי טעמא** פסול מדרבנן? גזירה במחשב להניח **מקצת דמו** למחר **אטו** מחשב להניח **כל דמו** למחר, ומחשבה

אם היה השיעור נאמר במעשה האכילה, הרי ודאי שאין שתיה בפחות מכזית.

8. מבאר החזו"א [כג ד] שכונת הגמרא היא מצד שבכל מחשבת שתיה למחר, ישנה גם כן מחשבת הינוח, שהרי יניחנו עד למחר ולא יזרוק אותו ואז ישתהו, ואם כן מוכח שלרבנן דרבי אליעזר מחשבת הינוח גם כן אינה פוסלת, אבל למסקנא אמרינן שרבי יהודה סבר שלרבנן דרבי אליעזר מחשבת הינוח פוסלת ומכל מקום

מחשבת שתיה אינה פוסלת, וביארו התוס' שכשחישב לשתותו למחר אינו מוכרח בדבריו שיניחנו ולא יזרוקנו, שיתכן שיזרוק היום מדמו ולמחר ישתהו, ורק כשחשב להניחו למחר נפסל, שהרי חשב בפירוש שלא יזרוק היום, והחזו"א העיר שלא נזכר כלל בדברי הגמרא מכל שקלא וטריא זו, ועיי"ש, ויעויין גם בשפת אמת על דברי התוס' בזה.

9. רש"י מפרש ש"ת"ק לכולי עלמא לא גזרינן

להניח כל דמו למחר הרי הוא פסולא
דאורייתא!⁽¹⁰⁾

ג. ואתא רבי אלעזר למימר — אף בזו,
במחשבת הינוח נחלקו, שרבי אליעזר פוסל
וחכמים מכשירין?

והוינן בה: וכי סבר רבי יהודה כי חשב
להניח מדמו למחר דברי הכל פסול?

והתניא: אמר רבי: כשהלכתי למצות
מדותי, לשאול ספיקותי, אצל רבי אלעזר בן
שמוע, ואמרי לה ויש אומרים שכך אמר
רבי: כשהלכתי למצות מדותיו של רבי
אלעזר בן שמוע, ללמוד ולמצות מחכמתו,
מצאתי את יוסף הכבלי יושב לפניו. והיה
חביב לו יוסף לרבי אלעזר ביותר. ועסקו

ומצאנו שרבי יהודה סובר שמחשבת הינוח
פוסלת. דתניא: אמר להם רבי יהודה
לחכמים שסוברים שאין מחשבת הינוח
פוסלת מהתורה, גם כשמחשב להניח כל
דמו: וכי אי אתם מודים לי שאם הניחו
למחר שהוא פסול, ומכיון שמניח למחר
פסול, אף אם חישב להניחו למחר נמי הרי
הוא פסול! וטעמו של רבי יהודה הוא, כיון
שאלו יעשה את הדבר בפועל ייפסל הקרבן,
אף מחשבה פוסלתו.

והנה בבריתא נזכר בדברי רבי יהודה "להניח
מדמו", ויש לעיין למה לא הזכיר גם להניח
מאימוריו כמו ברישא, ולפי תירוצם הב' של
התוס' הנ"ל ודאי שלא קשה כלום, שמכיון
שבמחשבת הינוח בכל האימורין לא נפסל אלא
מדרבנן, משום כך לא גזרינן במקצתו אטו כולו,
שהוא גזירה לגזירה, אבל לפי שיטתם בזבחים
הנ"ל יקשה לכאורה, ויש ליישב עפ"י מה שכתב
המקדש דוד [לג א] שמחשבת הינוח באימורין
חמור יותר מבדם, שהרי נתבאר שבאימורין
מחשבת הינוח פוסלת משום שהבשר לא הותר
כל זמן שלא הוקטרו, ומשום כך אפילו כשחישב
להניח מקצת האימורין יפסל הבשר מן התורה,
שהרי כל זמן שעדיין קיימים מקצת האימורין
לא הותר הבשר, עכ"ד, ולפי זה יש ליישב
בפשיטות שלכן לא הזכיר ר' יהודה להניח
מאימוריו, משום שבזה הלא נפסל מן התורה,
הגם שחישב רק על מקצתן, ורבי יהודה הרי בא
להשמיענו פסול דרבנן במקצת דמו אטו כל
דמו. ובעיקר הדין דמחשבת הינוח באימורין,
יעויין בחידושי רעק"א זבחים [לן] ובקהלות
יעקב שם [כא ב].

מקצת דמו אטו כל דמו, אולם הקרן אורה
הקשה בזה שהרי בזבחים [להלן] מבואר שרבנן
נחלקו עם רבי יהודה וסוברים שלהניח כל דמו
גם כן אינו פסול, ואם כן יש לפרש בפשיטות
שת"ק סובר כרבנן דרבי יהודה שם, ולכן לא
שייך כלל לגזור אטו כל דמו, שגם בכלו כשר.

10. התוס' דנו האם גם במחשבת הינוח על כל
האימורין יש פסול מן התורה, ובתירוצם הב'
כתבו שמאחר ואם לא הקטיר האימורין אין
הקרנן נפסל, משום כך לא יפסול כלל מחשבת
הינוח בהם מן התורה, ורק מדרבנן פסול בזה
אטו מחשבת הינוח בכל הדם, אולם בזבחים [לו
א ד"ה שיאכלוהו] נקטו התוס' שנפסל מן
התורה, וביארו שם שמאחר וכל זמן שהאימורים
קיימים ולא הוקטרו, עדיין אסור הבשר באכילה,
ואחר שיעלה השחר ויפסלו האימורין בלינה,
יפסל הבשר גם כן בלינה, עכ"פ בקדשי קדשים,
אם כן כשחישב להניח האימורין יש בזה מחשבה
על פסול הקרבן, דאף על גב שהבעלים נתכפרו
שהרי נזרק הדם כדינו, מכל מקום הבשר אין בו
היתר אכילה, וכן נראה כאן בתירוצם הא'.

שהלכה כן, אלא מפני שרבי יהודה בנו של רבי אילעאי, ורבי אילעאי תלמידו של רבי אליעזר, לפיכך שנה לך רבי יהודה משנת רבי אליעזר הואיל וחביבה עליו.

ומסקינן לקושיא: ואי פלקא דעתך שרבי יהודה שלימד את יוסף הבבלי "דברי הכל פסול" על מחשבת "להניח" אתנייה לימד לו, מאי "החזרת לי אבדתי" שאמר לו יוסף לרבי אלעזר, והרי גם כששמע מרבי אלעזר בן שמוע את דברי רבי יהודה, אין זה אותם דברים ששמע יוסף הבבלי מרבי יהודה, דאיהו, רבי אלעזר, נמי פלוגתא [כשר, ורבי אליעזר פוסל]. קאמר ליה, ואילו יוסף הבבלי שמע מרבי יהודה שלפי כולם פסול?

ומתריצין: אלא מאי רצונך להוכיח מכאן, שגם לפי רבי יהודה מחשבת הינוח היא מחלוקת, ו"כשר, ורבי אליעזר פוסל" אתנייה רבי יהודה ליוסף הבבלי, וכמו שאמר רבי אלעזר בן שמוע. אי הכי מאי האי שאמר רבי אלעזר בן שמוע ליוסף הבבלי, "הא מפני" וכו', שמשמע שהוצרך לתת טעם למה שנה רבי יהודה את דברי רבי אליעזר שפוסל, הרי אין הלכה כמו רבי אליעזר, והא אנן נמי פלוגתא קא מתנינן, שבכל מקום גם אנו שונים אף את דברי היחיד, אף שהם נגד הרבים? [עפ"י ביאור הרש"ש].

ומסקינן לתירוץ: אלא, לעולם "דברי הכל פסול" אתנייה רבי יהודה ליוסף הבבלי. ומה שהקשית "ומאי החזרת לי אבדתי" שאמר יוסף, הרי רבי אלעזר בן שמוע אמר לו שזה מחלוקת, ולא כדברי רבי יהודה? הכי קאמר: דאהדר ליה דאיכא מיהא שום פסלות בעולם. כיון שאמר לו רבי אלעזר שיש דיעה

בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת. אמר לו יוסף לרבי אלעזר: רבי, השוחט את הזבח על מנת להניח מדמו למחר, מהו? האם זו מחשבת פסול, או שמא רק כשחושב לאכול או להקטיר למחר הרי זו מחשבה הפוסלת, ולא כשחושב להניח למחר בלבד.

בשחרית, אמר לו רבי אלעזר: כשר! בצהריים שאלו שוב, אמר לו: כשר! במנחה שאלו שוב, אמר לו: כשר! ערבית שאלו שוב, ואז אמר לו: כשר, אלא שרבי אליעזר פוסל!

צהבו פניו של יוסף הבבלי מחמת שמחה, אמר לו רבי אלעזר: יוסף! כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו, שמה שאמרתי לך שהזבח כשר, לא היה נראה לך שזוהי ההלכה, עד עתה שאמרתי לך — פסול!?

אמר לו יוסף: הן רבי הן, אכן כיוונת קודם לכן להלכה, אלא לכך צהבו פני לבסוף, מפני שרבי יהודה — "פסול", שנה לי! וחזרתי על כל תלמידיו של רבי יהודה ובקשתי לי חבר שיאמר כן משמו של רבי יהודה ולא מצאתי וחששתי שמא שכחתי וטעיתי בדבריו של רבי יהודה. עכשיו, ששנית לי — פסול, החזרת לי אבדתי!

זלגו עיניו דמעות של רבי אלעזר בן שמוע. אמר: אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר! קרא עליו המקרא הזה "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיהתי!" [עיין "אמונה ובטחון" לחזון איש פרק ג — כ]

ועוד אמר לו רבי אלעזר בן שמוע: הא שאמר לך רבי יהודה "פסול", לא משום

הסוברת דפסול ב"להניח", הוא החזיר לו אבדתו בכך, שמצתה הוא יכול לשנות משום רבי יהודה לדברי הכל פסול.

סדר המנחה:

הנודר או הנודב מנחת סולת מביא עשרון סולת ולוג שמן. ונותן תחילה מעט שמן בכלי, ונותן הסולת עליו. וחוזר ויוצק מעט שמן על הסולת, ובולל הכל יחד. ואחר כך, יוצק עליה את מותר השמן הנשאר מהלוג, ונותן עליה לבונה, ומביאה אל הכהן. והכהן מגישה למזבח בקרן דרומית מערבית, בחדר הזוית, ואחר כך קומץ הכהן מהמנחה, ומלקט את הלבונה ומולחם, ומקטירם על גבי המזבח, והשיריים נאכלים לכהנים.

יש מנחות שאחר הבלילה בשמן נאפות הן,

ואחר אפייתן פותתן לפתיתים בגודל של כזית, ויוצק עליהם את השמן הנשאר מהלוג, והכהן קומץ מהפתיתים ומקטיר על המזבח.

מתניתין:

לא יצק את השמן על המנחה והיינו יציקה אחרונה של מותר השמן, אלא נתן את כל לוג השמן בכלי קודם עשיית המנחה, וכן אם לא בלל⁽¹¹⁾ את השמן עם הסולת, ולא פתת⁽¹²⁾ את המנחה באותן מנחות הצריכות פתיתה⁽¹³⁾, ולא מלה, ולא הניף את אותה המנחה הטעונה תנופה, כגון מנחת סוטה ומנחת העומר, וכן אם לא הניש למזבח, או שפתתן פתים "מרובות"⁽¹⁴⁾ שהיו הפתיתים

פתת כלל, שהרי למדנו לעיל [ו א] שאם קומצו מבורך, כלומר גדוש יותר מדאי, פסול, והרי המנחה גדולה הרבה יותר מכדי קומצו, אלא הכונה שפתת רק כדי קמיצה והשאר הניחו כמות שהיה, וכן מפרש בכונת דברי רש"י.

13. המשנה למלך [מעשה הקרבנות יג י] מביא בשם רבינו אליהו מזרחי לדקדק מלשון רש"י [פרשת ויקרא, וכן הוא לשון רש"י במשנתינו] שמצות פתיתה הוא רק במנחות הנאפות קודם קמיצה, אבל מנחת הסולת שהיתה נקמצת כשהיא סולת, לא היה בה כלל מצות פתיתה, עיי"ש.

14. לקמן [עה ב] במשנה מבואר שכל חלה מהעשר חלות היה פותת לארבעה, ופירש רש"י שם בלשון א' ששוב היה פותתו עד שיעמיד כל פתית על כזית, עיי"ש, והחזו"א [כה ט] העיר בלשון משנתינו שלא אמר "שלא פתתן לארבעה", ורצה לדקדק מזה כדברי רש"י הנ"ל, ומשום כך לא נקט התנא מנין הפתיתין, הואיל

11. רש"י מפרש שהכונה היא שלא נתן מתנת שמן שנותנים לצורך מצות בלילה, אבל עשה את פעולת הבלילה, והחזו"א [כה יב] כתב שלכאורה היה אפשר לפרש כפשוטו שנתן שמן לבלילה, ורק שלא בלל, אלא שא"כ נמצא שגם לא יצק, שהרי כל שמן שנותן במנחה כשעדיין לא בלל, כל זה נחשב ממתנת השמן שנותנים לבלילה, ורק אחר שבולל ומוסיף אח"כ עוד שמן, זה נחשב יציקה, והרי כשלא יצק למדנו בגמרא שפסול, ומשום כך לא פירש רש"י כן, אולם כתב החזו"א שעדיין יש להעמיד המשנה באופן שבלל בלילה פסולה, וכגון שבלל ששים ואחד עשרונים בכלי אחד, שמבואר לקמן בסוגיית שאין זה בלילה כשירה, שבזה יש לומר שמכל מקום נחשב שנעשית בלילה, לענין השמן שמוסיף אח"כ שהוא נחשב ליציקה, ועיי"ש.

וכתב המנחת חינוך [קטז ה] שגם מתן שמן בכלי דינו כבלילה לענין זה, שאם לא נתן שמן בכלי קודם עשיתו כשר.

12. הרש"ש מבאר שאין כונת המשנה שלא

אילימא לא יצק כלל, מדוע המנחה כשירה, והא עיכובא כתיב בה שהרי דין יציקה כתבה התורה פעמיים, ויש לנו כלל "כל דבר שחזר ושנה הכתוב במנחה, אינו אלא לעכב". ואם כן הדין ביציקה שאם לא עשאה פסולה המנחה?

אלא, כך פירוש המשנה: לא יצק בהן אלא זר כשירה⁽¹⁷⁾, שהיציקה היא מעבודות

גדולים מכזית, וכן אם לא משהן⁽¹⁵⁾ את אותן המנחות הטעונות משיחה [והיא מנחה הבאה ריקין, שדינה למשוך את הרקיקין מלוג השמן המובא עם המנחה]⁽¹⁶⁾ כשירה המנחה גם אם לא עשה את כל אלו.

גמרא:

והוינן בה: מאי "לא יצק" האמור במתניתין?

שנתבאר שזהו החילוק שבין חלות וריקין, והגם ששיחת הרקיקין לא נאמר בה עיכוב, מכל מקום ודאי שצריך שיהיה עליהם שם ריקין, ולא שם חלות, [וכמו שהובא לעיל מהתוספתא], והוסיף החזו"א שאפילו שישנו חילוק נוסף ביניהם, שהחלות הם עבות והרקיקין הם דקות, [וכמו שציינו לדברי אבן עזרא שמות כט ב], מכל מקום גם חילוק זה של זמן נתינת השמן צריך שיהיה ביניהם, עכ"ד, ולכאורה כונתו שנצטרך להעמיד בדוקא באופן שנתן השמן אחר הבליה וקודם אפיה, שאז אמנם לא נמשח כדינו אחר אפיה, אבל שם חלות גם כן אין עליהם, הואיל ולא נבללו, וכל זה להרמב"ם, אבל לדעת התוס' שלעולם נותן שמן בריקין, אם כן בזה שנבללו אח"כ הרקיקין בשמן עדיין שם ריקין עליהן.

אולם המנחת חינוך [קטז י] הביין שמכיון שנתן בהם שמן קודם אפיה, אף על גב שהיה זה אחר בלילה, מכל מקום שם חלות עליהן, שהרי גם בחלות אין מעכב שיהיה בלילה בדוקא, ומשום כך הניח בקושיא עיקר דין זה דלא משחן כשר.

17. לקמן בגמרא לומדים להכשיר בור משום דמקמיצה ואילך מצות כהונה, וכתב המנחת חינוך [קטז ה] שא"כ הוא הדין שלכתחילה כשרה יציקה בור, וכמו בשחיטה שכשירה לכתחילה בור, משום הלימוד ד"מקבלה ואילך מצות כהונה", ודקדק כן גם מלשון הגמרא לעיל [ט א] "דכהונה לא בעיא", וכן כתבו הליקוטי

ובאמת אין להם שום מנין, אלא הפתיתה היא עד שיהיה כל פתית כזית.

15. הלחם משנה [מעשה הקרבנות יג ח] הביא בשם רבינו אליהו מזרחי שאם שינה ועשה מצות חלות בריקין או מצות ריקין בחלות פסול, וכתבו האחרונים שכן הוא בתוספתא [ח ג], והטעם הוא שכשעושה תורת חלות בריקין ובללן כדין חלות, הוא גרוע מלא משח הרקיקין כדינם.

16. המשנה למלך [מעשה הקרבנות יג ה] הביא שלהתוס' היה מצות מתן שמן בכלי קודם עשיה במאפה תנור כשאר המנחות, ולהרמב"ם לא נאמר מתן שמן בכלי במאפה תנור, עיי"ש.

והקשה הליקוטי הלכות אם כן איך יפרש הרמב"ם למשנתינו, שהרי מפורש לקמן [עה א] שלא נאמר יציקה במאפה תנור, ואם כן כשלא משח הרקיקין נמצא שלא נתן בהם כלל שמן, שמתן שמן בכלי ויציקה לא נאמרו בהם, ובלילה ודאי שלא נאמר בהם, שהרי זהו החילוק שבין חלות לריקין, שהחלות נבללין בשמן קודם אפיה והרקיקין נמשחין אחר אפיה, והרי חיסר שמנה פסול [לעיל יא], וכתב שנצטרך לומר שעכ"פ נתן בהם שמן בתחילה, עכ"ד.

אלא שהעיר החזו"א [כה יג] שאם נתן בהם שמן בכלי קודם עשייתן אם כן שם חלות עליהן, שהרי יהיו אח"כ נבללין בשמן זה, וכמו

הכשירות בזר (18).

ומקשינן: **אי הכי "לא בלל" שכתוב במשנה נמי נפרש כן שלא בלל כהן אלא זר, ונדייק מזה, דוקא כשבלל הזר כשירה, הא לא בלל בלל פסולה, והתנן: ששים עשרונות סולת נבללין בלוג אחד שמן ששים ואחד עשרונות אין נבללין בלוג שמן, ולפיכך לא יביא מנחה יותר מששים עשרונות בכלי אחד.**

יח-ב

והוינן בה: כי אינם נבללין מאי הוי? והתנן: לא בלל כשירה.

ומתריצין: **ואמר רבי זירא: כל הראוי לבילה דהיינו עד ששים עשרונות אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה כגון למעלה מששים עשרונות בילה מעכבת בו לפסול (19).**

ואם כן קשה, שמדברי רבי זירא רואים, שבילה [במקום הראוי לבילה] אינה מעכבת, ועל כרחק מה שכתבה המשנה "לא בלל",

אין פירושו "לא בלל כהן אלא זר", אלא "לא בלל כלל". ואם כן גם מה שכתבה המשנה "לא יצק" פירושו "לא יצק כלל", וחוזרת הקושיא הראשונה, מדוע לא יצק כלל — כשרה, והרי יציקה מעכבת?

ומתריצין: **מידי איריא ששויים הם? הא כדאיתא והא כדאיתא. "לא יצק" היינו לא יצק כהן אלא זר, ואילו "לא בלל" היינו לא בלל כלל.**

שינוי במשנה: **או שפתתן פתים מרובות כשירה.**

והוינן בה: **מה החידוש? השתא אם לא פתת כלל כשירה, כמבואר במתניתין, פתתן פתין מרובות דהיינו לחתיכות גדולות מיבעיא צריך להשמיע לנו שכשירה?**

ומתריצין: **מאי "פתין מרובות" שכתוב במשנה — שריבה בפתיתין, שפתתן לחתיכות קטנות מדאי, וזה יותר גרוע מאילו לא פתת כלל, וצריך להשמיענו שגם בזה**

19. לכאורה קשה למה לא יביא המנחה כולה בכלי א' ורק הבליה יעשה בשני כלים, וכתב הגרי"ז [נזיר לח] שהבליה צריכה להיות נעשית בדוקא בכל המנחה בכלי אחד, אולם החזו"א [כו ה] כתב שאמנם אפשר לבלול בשני כלים, אבל צריך שיהיה ראוי להיות נבלל כולה בכלי אחד. עוד ביאר הגרי"ז [בס' הליקוטים] בלשון הרמב"ם, שבאמת ס"א עשרונים בכלי אחד יכולים להיות נבללין, אך בדין בליה נאמר שצריך שיהיה נבלל הכל במעשה אחד, כלומר שיהיה נעשה הבליה בכל המנחה בעת אחד, ולא שיבלול חלק אחד מהמנחה ואח"כ חלק נוסף, וס"א עשרונים אינם יכולים להיות נבללים בבת אחת.

הלכות והחזו"א [כה יז], והוכיחו כן מדברי הרמב"ם [מעשה הקרבנות יג ב].

והקשו האחרונים שמלשון המשנה דתני כשר משמע שהוא רק בדיעבד, ותיצרו שנקט כן אגב שאר הדברים שכשרים רק בדיעבד, וכגון לא בלל ולא הגיש.

18. כתב המנחת חינוך [קטז ה] שהוא הדין בשאר פסולין שיצקו דכשר, אולם כתב המקדש דוד שאם יצק עכו"ם פסול, משום דבאמת יציקה עבודה היא אלא שהיא כשירה בפסולים, מה שאין כן עכו"ם שהוא מופקע לגמרי מזה, והחזו"א [כה יא] כתב גם כן שאם נשפך עליה שמן מאליו או על ידי קוף פסול.